

Checklijst voor het duurzaam handelen van kerkelijke gemeenten

samengesteld door de Werkgroep Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping van de Evangelische Broedergemeente (herziene uitgave november 2023)

Als christenen zijn wij ervan overtuigd dat de wereld waarin wij leven Gods goede schepping is. Wij mensen zijn deel van de schepping, verbonden met alles wat leeft. Als christenen kunnen wij daarom niet eenvoudig toezien hoe rooibouw gepleegd wordt op de natuurlijke bronnen van de aarde en hoe de schepping vernield wordt. Het hoort bij ons geloof om zich in te zetten voor de duurzaamheid van de schepping. En wij kunnen als individuen en gemeenten iets tastbaars doen door ons gedrag te toetsen en te veranderen.

De Evangelische Broedergemeente heeft als kerk haar betrokkenheid bij de bescherming van het klimaat bevestigd door lid te worden van "Churches for future" (een samenwerking van kerken ter ondersteuning van "Fridays for Future"). De synode 2022 heeft erkend hoe dringend een verandering is doordat zij als doel voor onze kerk gesteld heeft, tot het jaar 2030 klimaatneutraal te worden. Zij heeft een werkgroep Klimaatbescherming in het leven geroepen, die gemeenten bij hun poging om duurzamer te worden adviseert en ondersteunt.

Bovendien zijn er in het kerkelijk landschap ook verschillende andere initiatieven die kerken adviseren, ondersteunen en motiveren om duurzamer te worden, b.v. het initiatief Groene Kerken (www.groenekerken.nl) of de Stichting A Rocha (www.arocha.nl/nl/kerken-en-schepping/). Zo biedt Groene Kerken b.v. een toolkit voor gemeenten.

Deze checklijst voor het duurzaam handelen van gemeenten werd in 2017 voor het eerst samengesteld en wordt nu in een herziene uitgave onder uw aandacht gebracht. Met de volgende checklijst beogen wij om broeders en zusters binnen onze gemeenten bewust te maken en aan het denken te zetten. De genoemde punten zijn maar voorbeelden die in een groot aantal gemeenten een rol spelen. Uiteraard zijn niet alle punten in alle gemeenten van toepassing. Enkele punten zijn vrij makkelijk, andere pas op termijn te verwezenlijken. Het meest belangrijke is om in de gemeenten een bewustzijn te creëren voor de intenties en de doelstelling en om gezamenlijk op weg te gaan. In de jaren sinds 2017 heeft de ontwikkeling op onze planeet een dramatische wending genomen voor wat het klimaat en het verbruik van natuurlijke bronnen betreft. Daarom is de urgentie gegroeid om aan de slag te gaan met dit onderwerp en stappen te ondernemen.

Wij adviseren daarom de checklijst niet alleen in een werkgroep of in de Oudstenraad te bespreken maar zo veel gemeenteleden als mogelijk te betrekken. De gehele gemeente kan bij een speciale dienst op de vraag geattendeerd worden. Om op langere termijn iets aan duurzaamheid te doen en om te controleren of beslissingen daadwerkelijk uitgevoerd worden, is het zinvol om een werkgroep in het leven te roepen die continue aan dit onderwerp werkt. De verschillende punten in de lijst zijn als doelstellingen geformuleerd. Het is goed om zich als gemeente doelen te stellen die tastbaar, realistisch en controleerbaar zijn.

Oudstenraden en gemeenten hebben veel financiële verplichtingen. Het is begrijpelijk als ze spontaan afwijzend reageren tegen alles wat extra geld kost. Veel van de aanbevolen acties kosten inderdaad geld. Haalt u zich echter voor ogen: Een aantal van de aanschaffingen leveren geld op door b.v. op energie te

bezuinigen. En indien wij niet duurzaam leven, laten we gewoon toekomstige generaties en de schepping voor onze zuinigheid en kortzichtigheid betalen. In vergelijking met de kosten die onze kleinkinderen (en nu al mensen in kwetsbare landen) moeten betalen is wat wij nu meer moeten uitgeven gering.

Gemeentelijke economie

- o De gemeente zet zich in voor het algemeen welzijn in haar economisch en financieel beheer. Een manier om dit te controleren bieden de instrumenten van algemeen welzijn (informatie op www.ecogood.org)
- o Het gebruik van onroerend goed gebeurt op een sociaal verantwoorde en eerlijke manier: Huurprijzen zijn niet gebaseerd op de maximaal haalbare huurprijs op de markt, maar ook op ethische criteria die in lijn zijn met het zelfverstaan als christelijke kerk.
- o Investerings zijn niet alleen gebaseerd op de prijs/prestatieverhouding, maar omvatten ook de impact op het milieu (algemene kosten en baten voor de gemeenschap).
- o Financiële investeringen worden gedaan in duurzame fondsen en banken die voldoen aan ethische criteria (minimaal de criteria voor financiële investeringen van de Broeder-Uniteit). Bank en fondsen die investeren in fossiele energie worden vermeden. (Informatie bij www.eerlijkegeldwijzer.nl)
- o Rekeningen van de gemeente zijn ook opgezet bij duurzame banken.
- o De gemeente betaalt werknemers een eerlijk, passend loon voor hun werk en onderhoudt een participatieve, collegiale relatie met haar werknemers.

In het gemeentekantoor

- o Wij gebruiken recycling papier en kopen geen materiaal zonder een keurmerk van duurzaamheid zoals Blauer Engel of FSC. (Op de volgende website kunnen de keurmerken bekeken en vergeleken worden: www.keurmerkenwijzer.nl/overzicht/papier/) Wel is te letten op de noodzakelijkheid dat belangrijke documenten gearchiveerd kunnen worden. Desnoods moet een veilige manier van digitale archivering overwogen worden.
- o Bij het kopen van ICT apparatuur letten wij op de zegels TCO of Blauer Engel en op de houdbaarheid. Kan de apparatuur indien er later behoefte daartoe bestaat, uitgebreid en aan de behoeften aangepast worden? Wij kopen de apparatuur in de regio om lange transportwegen te vermijden.
- o Bij het aanschaffen van mobiele telefontjes voor het werk letten wij op een faire productie en transparante toeleveringsketens (Aanbeveling: Fairphone of Shift). Zinvol is ook het aanschaffen van "refurbished" apparatuur (gecontroleerde tweede handse mobieltjes of computers).
- o Wij drukken dubbelzijdig en controleren altijd vooraf hoeveel kopieën wij daadwerkelijk nodig hebben. In principe geldt: Hoe minder, hoe beter.
- o Wij zien af van het wekelijkse drukken van liturgieën voor diensten en zoeken naar andere mogelijkheden (b.v. gebruik van gezangboeken, gebruik van een beamer).
- o Uitnodigingen en notulen versturen wij per e-mail indien de bescherming van persoonsgegevens dit toelaat.
- o Medewerkers en vrijwilligers van de gemeente houden zich op de hoogte van ontwikkelingen bij de eco-faire aanschaffing.

Smakelijk eten en drinken

- Wij schenken biologische en faire koffie / thee bij vergaderingen, bijeenkomsten en na de dienst
- Bij de viering van het Avondmaal letten wij erop dat wijn, druivensap, ouwels en brood uit biologische en / of faire productie komen
- Bij de boodschappen van groenten en fruit letten we op het seizoen
- De sap die wij aanbieden is bio-fair en / of regionaal geproduceerd
- Als we water aanbieden geven wij de voorkeur aan water uit de kraan
- Bij mineraalwater letten we op de afkomst (waar wordt gebotteld?) en kopen zo mogelijk niet in plastic flessen, maar in glas
- Broodjes en brood zijn bij voorkeur biologisch, evenals beleg (boter, kaas, worst etc.)
- Wij verminderen worst en vlees bij de maaltijden en letten bij het kopen van vleeswaren op biologische kwaliteit en regionale herkomst
- Als we lunch aanbieden, bieden we steeds vaker vegetarisch of vegaan aan
- Kadootjes of attenties voor gasten, sprekers etc. kopen wij regionaal of in de Wereldwinkel (respectievelijk Moravian Merchandise)
- Bij het aanschaffen van gereedschap voor de keuken letten wij erop dat de apparatuur zuinig energie gebruikt en in de behoeften voorziet
- Wij gebruiken geen wegwerp plastic bekertjes, kopjes en borden, maar vaatwerk dat hergebruikt kan worden – ook bij grotere evenementen
- Wij zetten glazen en dozen klaar om bij maaltijden op feesten enz. de mensen aan het eind mee te kunnen geven wat over is
- Over het algemeen letten wij erop dat we zo min mogelijk (in plastic) verpakte levensmiddelen kopen

Gemeente onderweg – mobiliteit

- Medewerkers en vrijwilligers gebruiken zo veel mogelijk de fiets of openbaar vervoer
- ook gemeenteleden worden aangemoedigd om de fiets of openbaar vervoer te gebruiken
- medewerkers en vrijwilligers vragen wij, indien ze de auto moeten gebruiken, om de snelheid vrijwillig te beperken en zuinig te rijden
- wij helpen de gemeenteleden om afspraken te maken zodat mensen gezamenlijk naar diensten en evenementen reizen en niet ieder zijn / haar eigen auto gebruikt
- Wij bieden voor bejaarde en gehandicapte gemeenteleden een vervoersdienst naar onze diensten aan
- besprekingen of kleine conferenties houden we indien mogelijk ook via skype om niet te hoeven reizen
- Wij bevelen onze leden aan zo min mogelijk te vliegen en reizen onder 1000km met de trein te ondernemen. Als er gevlogen moet worden compenseren wij de schade voor het klimaat door projecten te ondersteunen die milieu en natuur op het oog hebben (b.v. herbebossing). Dit kan via de zendingsorganisaties van de EBG (zoals ZZg) gebeuren. De CO2 uitstoot kan op www.fairclimatefund.nl berekend worden.
- Indien het gebruik van een auto voor het werk noodzakelijk is, komt voor ons ook carsharing in aanmerking.

Binnen en buiten

- Voor de versiering van de kerk en kerkelijke ruimten gebruiken wij bloemen en takken die in de regio gegroeid zijn en kopen naar seizoen. Of wij kopen bloemen die fair gehandeld zijn. (een lijst van samenwerkende duurzame bloemisten vindt u onder www.duurzamebloemisten.nl/)
- Wij gebruiken geen bijtende, scherpe en ontsmettende schoonmaakmiddelen die voor de gezondheid schadelijk zijn. In plaats daarvan nemen wij bij voorkeur middelen die milieuvriendelijk zijn, b.v. vaatwasmiddel, schuurpoeder en afbreekbare middelen op azijn of citroenbasis. Voor keurmerken van schoonmaakmiddelen zie www.keurmerken.milieucentraal.nl/overzicht/schoonmaakmiddelen/keurmerk-bedrijfslogo-informatiologo-overig/?sortfield=beoordeling_algemeen_sort We gaan er zuinig mee om.
- Ons WC-papier draagt het keurmerk van Blauer Engel e.d.
- Wij doen aan afvalscheiding en zorgen ervoor dat in onze gebouwen verschillende vuilnisbakken voor glas, plastic en papier staan. Informatie onder: www.afvalscheidingswijzer.nl/
- Wij adviseren de mensen om bij m.b.t. begrafenissen op duurzaamheid te letten. We bevelen duurzame grafstenen aan uit Europese productie of uit faire handel. Meer informatie rond de uitvaart is te verkrijgen op www.groene-uitvaart.nl/page_1764.html
- Eigen begraafplaatsen, tuinen en groene veldjes rondom de kerkelijke gebouwen beplanten wij zo dat zij de biologische diversiteit dienen. Wij onderhouden planten milieuvriendelijk. Als we aarde kopen, letten we erop dat ze turfrij is.
- We letten op het verbruik van water. Voor buiten gebruiken we zo mogelijk ook regenwater.

Energie

- Onze gemeente neemt actief deel aan de uitwisseling in de Werkgroep Klimaatbescherming en in het Forum Klimaatbescherming van de gemeenten dat door de werkgroep is opgezet
- We winnen advies in bij een energieconsultant over mogelijke besparingen en hernieuwbare energie; de mogelijkheid om een PV-systeem op de daken van kerkgebouwen te installeren wordt onderzocht. Zo mogelijk maken we gebruik van het advies door het "ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed" van de Provinciale overheden (zie www.rvo.nl/onderwerpen/verduurzaming-utiliteitsbouw/maatschappelijk-vastgoed/ontzorgingsprogramma) en van de ondersteuning door Climate Stewards (www.climatestewards.nl)
- We laten ons daar ook adviseren voor een energie-management-concept.
- Onze gebouwen gebruiken groene energie. Wij vinden meer informatie en tips b.v. op www.hier.nu/groene-stroom-checker
- Wij gebruiken verlichting die zuinig op energie is zoals LED lampen of andere lampen die met de Europese label A++ of A+ gekenmerkt zijn.
- Wij ontwikkelen een strategie bij het verwarmen van onze gebouwen zodat de verwarming niet aan blijft staan, maar de gebouwen ook niet helemaal koud worden en de kosten voor de verwarming verminderd kunnen worden. Wij maken gebruik van elektronische temperatuurregeling.
- Wij ventileren de ruimtes door de ramen helemaal wijd open te maken, kort en krachtig.
- Bij de verbouwing of renovatie van onze gebouwen geven wij hoge prioriteit aan de energie efficiëntie (b.v. bij de vervanging van verwarmingsinstallaties investeren wij in hoog rendement ketels en pompen)
- Onze website wordt door een hoster onderhouden die groene energie gebruikt.

Bewustzijn creëren voor de ene wereld

- Wij organiseren regelmatig bijeenkomsten die de gemeenteleden attenderen op de noodzakelijkheid van verandering van hun levensstijl en die hun helpen om een duurzaam gedrag te ontwikkelen
- De verandering van ons consumptiegedrag is een regelmatig onderwerp (“consuminderen”); wij creëren een bewustzijn voor kringloop-economie doordat wij vlooienmarkten en ruilbeursen enz. plannen en gebruiken
- Wij vieren jaarlijks de Dag voor de Schepping (in september) en maken gebruik van andere diensten om op het behoud van de schepping te wijzen
- Vragen die betrekking op de samenleving en de onderwerpen van de ene wereld hebben, komen in onze diensten regelmatig aan de orde.
- Onze partnerschappen met andere gemeenten in Europa, onze relaties met Suriname en met de wereldwijde Uniteit onderhouden wij door regelmatige contacten en acties, ook door video-conferenties.

Het lukt niet alleen: samen werken met anderen

- Wij openen onze kerkelijke ruimten voor initiatieven en groepen in de omgeving die maatschappelijk en ecologisch betrokken zijn
- Wij stellen onze ruimten ter beschikking aan sociaal kwetsbare groepen
- Wij ondersteunen lokale en regionale initiatieven en acties met betrekking tot gerechtigheid, vrede en de heelheid van de schepping, en werken met hen samen
- De samenwerking met de zendingsorganisaties van de EBG zoals het Zeister Zendingsgenootschap heeft hoge prioriteit voor ons
- Wij verkopen regelmatig producten van Moravian Merchandise of producten uit de Wereldwinkel waarmee wij samen werken.

Deze lijst is uiteraard niet compleet. Toevoegingen zien wij graag. Wij zijn dankbaar voor alle vragen, ideeën en opmerkingen. Graag aan Christoph Reichel (cgreichel@gmail.com) sturen.